

KREM, 2024, 3(1005): 163–182
ISSN 1898-6447
e-ISSN 2545-3238
<https://doi.org/10.15678/krem.12254>

Kontrowersje wokół jakości informacji o całkowitym dochodzie prezentowanych przez jednostki gospodarcze

Controversies around the Quality of Comprehensive Income Information Presented by Business Entities

Lucyna Poniatowska¹, Małgorzata Rówińska-Kral'²

¹ Uniwersytet Ekonomiczny w Katowicach, Katedra Rachunkowości, ul. Bogucicka 3a, 40-226 Katowice, Polska, e-mail: lucyna.poniatowska@ue.katowice.pl, ORCID: <https://orcid.org/0000-0002-0438-8327>

² Uniwersytet Ekonomiczny w Katowicach, Katedra Rachunkowości, ul. Bogucicka 3a, 40-226 Katowice, Polska, e-mail: malgorzata.rowinska@ue.katowice.pl, ORCID: <https://orcid.org/0000-0001-7085-3867>

Artykuł udostępniany na licencji Creative Commons Uznanie autorstwa 4.0 (CC BY 4.0); <https://creativecommons.org/licenses/by/4.0/>

Sugerowane cytowanie: Poniatowska, L. i Rówińska-Kral', M. (2024). Kontrowersje wokół jakości informacji o całkowitym dochodzie prezentowanych przez jednostki gospodarcze. *Krakow Review of Economics and Management / Zeszyty Naukowe Uniwersytetu Ekonomicznego w Krakowie*, 3(1005), 163–182. <https://doi.org/10.15678/krem.12254>

ABSTRACT

Objective: The article assesses the current way of presenting achievements (measured by comprehensive income) by selected joint-stock companies in the statement of financial position. This is done in the light of the concept of comprehensive income and the comparability and understandability of financial information. The article also presents the authors' solution for presenting comprehensive income.

Research Design & Methods: The research method used in the theoretical part is a critical analysis of IFRS regulations (in particular IAS 1) and the literature thereof. The empirical part uses financial statements prepared for 2022 by selected companies listed on the Warsaw Stock Exchange. On the basis of those, a critical assessment of the information presented on comprehensive income and its components is presented.

Findings: The research shows the lack of uniform solutions in the presentation of comprehensive income, especially in the context of the statement of financial position. The effect of such a state of affairs is the low quality of reporting information, and thus the limited readability of reports and the usability of information for stakeholders.

Implications/Recommendations: Presenting the value of the profit or loss and other comprehensive income directly in the structure of equity should be made obligatory. This would increase the readability of information on comprehensive income, and reduce the ambiguity stakeholders face in interpreting it. It would also ensure a close link between the elements of the financial statements, the layout of which is partly based on the concept of comprehensive income.

Contribution: The authors' solution for presenting comprehensive income in the statement of financial position is the main contribution.

Article type: original article.

Keywords: comprehensive income, profit or loss, other comprehensive income, retained earnings.

JEL Classification: M41, M48.

1. Wprowadzenie

Dochód całkowity został wprowadzony do międzynarodowej sprawozdawczości finansowej w 2009 r. jako kategoria odzwierciedlająca nową koncepcję pomiaru dokonań w rachunkowości. Wraz z implementacją zmienionych założeń Międzynarodowych Standardów Sprawozdawczości Finansowej został nałożony obowiązek sporządzania przez jednostki, które stosują MSSF, sprawozdania z wyniku i innych całkowitych dochodów. Pomiar dokonań na poziomie dochodu całkowitego, a nie wyniku finansowego, zmienia podejście do prezentowania informacji o efektach działalności jednostki w sprawozdaniu finansowym. W rachunkowości, w tym także w kontekście obowiązywania koncepcji dochodu całkowitego, niezwykle istotne jest odpowiednie (jednoznaczne, czytelne) prezentowanie informacji finansowych opisujących efekty działalności jednostki za dany okres. Odpowiednie przedstawianie informacji o dochodzie całkowitym powinno także realizować cechy jakościowe informacji wskazane w MSSF, np. porównywalność czy zrozumiałość.

Celem artykułu jest ocena aktualnego sposobu prezentacji dokonań (mierzonych dochodem całkowitym) przez wybrane spółki akcyjne w sprawozdaniu z sytuacji finansowej w kontekście koncepcji całkowitego dochodu oraz cechy porównywalności i zrozumiałości informacji finansowych, a także przedstawienie autorskiej propozycji rozwiązania w zakresie prezentacji całkowitego dochodu.

Aby osiągnąć wskazany cel, zastosowano metodę analizy regulacji MSSF (w szczególności zapisy MSR 1) i literatury z obszaru będącego przedmiotem badań oraz metodę syntezy i wnioskowania. W części empirycznej wykorzystano

sprawozdania finansowe sporządzone za 2022 r. przez wybrane spółki notowane na Giełdzie Papierów Wartościowych (GPW) w Warszawie. Na ich podstawie dokonano krytycznej oceny prezentowanych informacji o całkowitym dochodzie i jego składowych.

Dla realizacji celu niezbędne było udzielenie odpowiedzi na następujące pytania badawcze:

1. Jakie są relacje pomiędzy określeniami: dochód całkowity, wynik finansowy, kapitał z aktualizacji wyceny, zyski zatrzymane, kapitał rezerwowy, w świetle koncepcji całkowitego dochodu?

2. Czy sposób, w jaki wybrane spółki giełdowe prezentują całkowity dochód w sprawozdaniu z sytuacji finansowej, spełnia cechę porównywalności i zrozumiałości informacji?

Tezę postawioną w opracowaniu jest stwierdzenie, że brak spójności w sposobie prezentowania informacji o całkowitym dochodzie w sprawozdaniu finansowym przyjętym przez spółki nie odzwierciedla w pełni cech jakościowych informacji finansowych oraz koncepcji całkowitego dochodu.

Wskazany cel oraz postawione pytania badawcze warunkują strukturę artykułu. Pierwsze dwie jego części zostały opracowane z wykorzystaniem regulacji MSSF i literatury z dziedziny rachunkowości. Przedstawiono w nich istotę całkowitego dochodu i kategorii, które go tworzą, oraz sposób prezentacji informacji o całkowitym dochodzie w sprawozdaniu finansowym sporządzanym zgodnie z MSSF. W kolejnej części przeanalizowano sprawozdania finansowe wybranych spółek notowanych na GPW w Warszawie z punktu widzenia przyjętego przez nie sposobu ujawniania informacji o całkowitym dochodzie. Wszystkie spółki sporządzały sprawozdania według MSSF. W odpowiedzi na wnioski wynikające z dokonanej analizy wskazano propozycję rozwiązania w zakresie ujmowania informacji o całkowitym dochodzie w sprawozdaniu z sytuacji finansowej.

2. Przegląd dotychczasowych badań

Wprowadzenie do rachunkowości koncepcji całkowitego dochodu i obowiązku raportowania informacji o całkowitym dochodzie w sprawozdaniu finansowym jest przedmiotem wielu naukowych dyskusji i badań (np. Biddle i Choi, 2006; Walińska, 2009; Szychta, 2010, 2011; Bareja, 2011; Goncharov i Hodgson, 2011; Gierusz i Gawrońska, 2012; Bek-Gaik, 2013; Grabiński, 2013; Frenzel i Szychta, 2013; Gazzola i Amelio, 2014b; Mechelli i Cimini, 2014; Sajnog, 2018, 2020; Wei, 2023).

Przeprowadzone w tym zakresie badania dotyczyły różnych aspektów związanych z całkowitym dochodem, m.in. jego istoty, struktury i nazewnictwa (np. Gierusz, 2005; Chambers i in., 2007; Walińska, 2009; Luty, 2010; Bareja, 2011; Szychta, 2011; Gierusz i Gawrońska, 2012; Bek-Gaik, 2013; Grabiński, 2013; Gazzola i Amelio, 2014a; Hodgson i Russell, 2014; Mechelli i Cimini, 2014;

Bataineh i Rababah, 2016; Acar i Karacer, 2017; Kuzior i Rówińska, 2017; Poniatowska i Rówińska, 2018, 2019).

Całkowity dochód był także przedmiotem badań w aspekcie rynku kapitałowego, powiązania ze stopą zwrotu i ceną akcji oraz pod względem jego wpływu na przyszłe zyski i prognozy analityków (Ball i Brown, 1968; Lev, 1989; Lipe, 1990; Friendzel i Szychta, 2013; Har i Ghafar, 2015; Isidro i Dias, 2017; Sajnog, 2018, 2020; Poniatowski, 2021). Wyniki tych badań nie są jednak spójne i nie odnoszą się do kwestii raportowania całkowitego dochodu.

Istotne z punktu widzenia rozwoju sprawozdawczości finansowej badania z zakresu całkowitego dochodu obejmowały ocenę użyteczności tej kategorii i możliwości jej wykorzystania jako parametru pomiaru dokonań oraz oceny efektywności działalności (np. Biddle i Choi, 2006; Bratten, Causholli i Khan, 2016; Acar i Karacer, 2017; Yousefi, Ahmad i Embong, 2017; Mahmood i Mahmood, 2019; Rusdiyanto i Narsa, 2019; Wang i in., 2021; Anderson i in., 2023). Opublikowane wyniki badań nie przyniosły jednoznacznych wskazań dotyczących oceny użyteczności i wykorzystania całkowitego dochodu jako parametru pomiaru dokonań jednostki. Część badaczy uznaje wynik finansowy netto za kategorię bardziej użyteczną dla interesariuszy informacji finansowych, część z kolei argumentuje przewagę informacyjną całkowitego dochodu nad wynikiem netto, twierdząc, że całkowity dochód stanowi istotną kategorię pomiaru efektywności działalności¹. Niemal wszyscy badacze podkreślają natomiast potrzebę pomiaru, raportowania i analizy dokonań jednostki.

Zdecydowanie mniej badaczy podejmuje problematykę samego raportowania informacji o całkowitym dochodzie (m.in. Kanagaretnam, Mathieu i Shehata, 2009; Bek-Gaik, 2013; Friendzel i Szychta, 2013; Poniatowska, 2013; Rówińska, 2013; Gad, 2014; Gierusz i in., 2021; Wei, 2023). Zauważyć można brak badań nad sposobem prezentowania w sprawozdaniu finansowym informacji o całkowitym dochodzie i jego składowych. W związku ze zidentyfikowaną luką badawczą wskazującą na brak badań, które pozwoliłyby na ocenę sposobu prezentowania informacji o całkowitym dochodzie w sprawozdaniu finansowym sporządzanym zgodnie z wymogami MSSF, zdecydowano się podjąć tę problematykę.

3. Istota całkowitego dochodu i elementy, które go kształtują

Kategoria dochodu całkowitego (*comprehensive income*) została wprowadzona do polskiej sprawozdawczości regulacjami MSSF w 2009 r. jako efekt implemen-

¹ Szerzej na ten temat napisano m.in. w pracach (Dhaliwal, Subramanyam i Trezevant, 1999; Gierusz, 2005; Dastgir i Velashani, 2008; Walińska, 2009; Luty, 2010; Bareja, 2011; Szychta, 2011; Gierusz i Gawrońska, 2012; Bek-Gaik, 2013; Grabiński, 2013; Gazzola i Amelio, 2014b; Hodgson i Russell, 2014; Mechelli i Cimini, 2014; Bataineh i Rababah, 2016; Mironiuc i Huian, 2016; Acar i Karacer, 2017; Poniatowska i Rówińska, 2018).

tacji zmodyfikowanego MSR 1 „Prezentacja sprawozdań finansowych”. Natomiast jako kategoria prawa bilansowego została ona po raz pierwszy zdefiniowana w 1980 r. w opublikowanym przez Amerykańską Radę Standardów Rachunkowości (FASB) SFAC nr 3 (Gierusz, 2013).

Całkowity dochód, nazywany w literaturze przedmiotu także wynikiem (zyskiem) całkowitym (np. Walińska, 2009; Szychta, 2011; Grabiński, 2013; Gad, 2014), wynikiem całościowym, zyskiem ogólnym, zyskiem wszechstronnym i zyskiem globalnym², definiowany jest jako zmiana wartości księgowej kapitału własnego (aktywów netto) z wyłączeniem transakcji z właścicielami w danym okresie. Zmiana ta zgodnie z koncepcją zysku całkowitego powinna być odzwierciedlona w wyniku danego okresu. Całkowity dochód stanowi miarę dokonań, którą jednostki ujmują w ramach sprawozdania finansowego. Mimo że dokonania te mogą być mierzone także innymi kategoriami, zwłaszcza w kontekście controllingu, to jednak informacje sprawozdawcze w dużej mierze są wykorzystywane przez wiele grup odbiorców.

W regulacjach MSSF całkowity dochód określany jest przez trzy kategorie wynikowe:

- całkowite dochody ogółem,
- zysk lub stratę,
- inne całkowite dochody.

Zgodnie z MSR 1 całkowite dochody ogółem definiowane są jako zmiana w kapitale własnym w ciągu okresu, która nastąpiła na skutek transakcji oraz innych zdarzeń, innych niż zmiany wynikające z transakcji dokonywanych z właścicielami występującymi w roli udziałowców (MSR 1, par. 7). Zysk lub strata to suma dochodów pomniejszona o koszty, z wyłączeniem składników innych całkowitych dochodów, natomiast inne całkowite dochody to pozycje dochodów i kosztów (w tym korekty wynikające z przeklasyfikowania), które nie zostały ujęte w wyniku zgodnie z tym, jak wymagają lub zezwalają inne MSSF (MSR 1, par. 7). Całkowite dochody ogółem obejmują wszystkie składniki zysku lub straty oraz innych całkowitych dochodów. Przykładowymi składnikami innych całkowitych dochodów są:

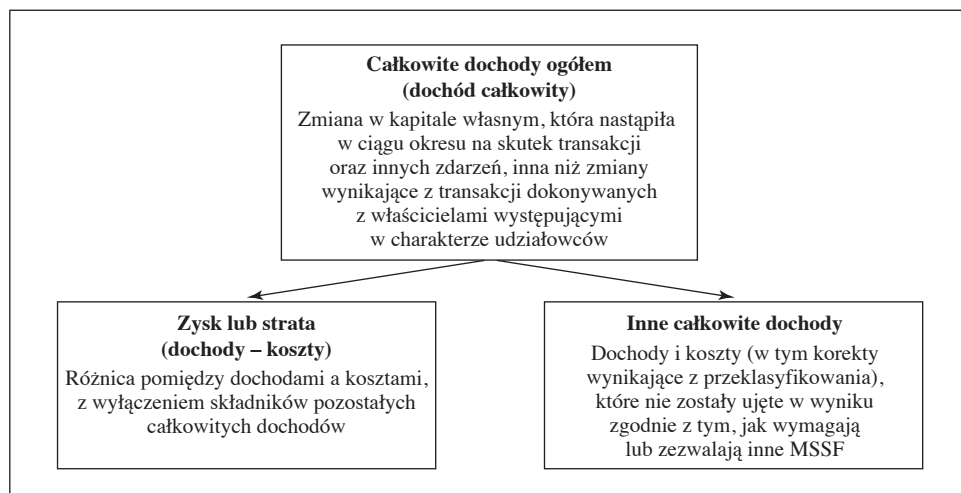
- nadwyżka z przeszacowania rzeczowych aktywów trwałych oraz aktywów niematerialnych,
- zyski i straty aktuarialne z tytułu programu określonych świadczeń,
- różnice kursowe wynikające z przeliczenia danych sprawozdawczych jednostki działającej za granicą,
- zyski i straty z wyceny aktywów finansowych wycenianych w wartości godziwej przez kapitał własny.

² Szerzej na temat różnych określeń tej kategorii pisali m.in. Walińska (2009), Szychta (2011), Bek-Gaik (2013) i Grabiński (2013).

Uogólniając, całkowity dochód w ujęciu MSSF obejmuje dwa podstawowe elementy:

- zysk lub strata okresu, czyli wynik prezentowany w rachunku zysków i strat,
- inne całkowite dochody nieujmowane bezpośrednio w wyniku finansowym okresu, lecz wykazywane w kapitale własnym.

Istotę i elementy całkowitego dochodu przedstawiono na rys. 1.

Rys. 1. Istota i podział całkowitego dochodu

Źródło: opracowanie własne na podstawie (Poniatowska, 2013; Poniatowska i Rówińska, 2018).

Zakres pojęciowy i struktura całkowitego dochodu jako kategorii wtórnej zależą od sposobu definiowania kategorii go tworzących, tj. dochodów³ i kosztów. Przyjęte w prawie bilansowym definicje dochodów i kosztów oparte są na podejściu bilansowym, w którym kategorie wynikowe definiowane są z perspektywy pozycji bilansowych jako zmiany wartości aktywów oraz pasywów i są one pochodną tych pozycji. Stąd też punktem wyjścia do obliczania wartości całkowitego dochodu jest zmiana wartości aktywów i zobowiązań, która powoduje przyrost lub zmniejszenie kapitału własnego w inny sposób niż wniesienie bądź wycofanie środków przez właścicieli (Założenia koncepcyjne MSSF, par. 4.25). Zmiany wartości aktywów lub zobowiązań zgodne z definicjami dochodów i kosztów zostają odzwierciedlone w dwojaki sposób:

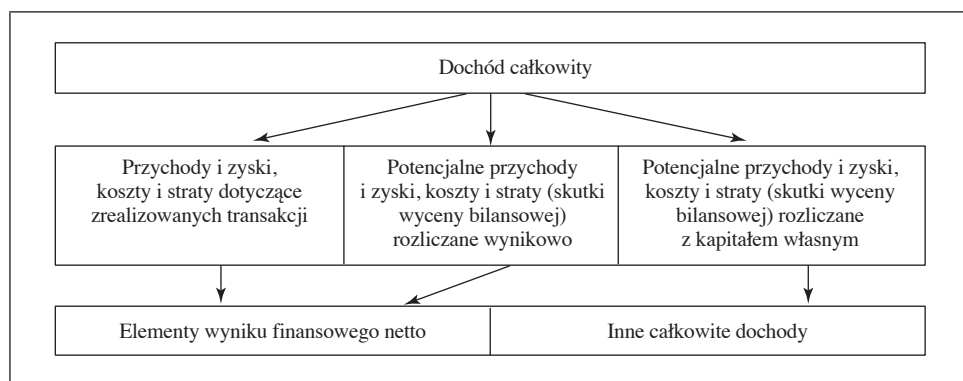
- w wyniku finansowym albo
- w kapitale własnym.

³ Zgodnie z regulacjami MSSF definicja dochodów obejmuje przychody i zyski (por. Założenia koncepcyjne MSSF, par. 4.29).

Analizując składowe całkowitego dochodu, którymi są dochody (przychody i zyski) oraz koszty i straty, w strukturze całkowitego dochodu można wyodrębnić dochody oraz koszty i straty dotyczące:

- skutków transakcji zrealizowanych w danym okresie (dochody i koszty zrealizowane),
- skutków wyceny bilansowej, rozliczanych wynikowo (dochody i koszty niezrealizowane),
- skutków wyceny bilansowej, rozliczanych z kapitałem własnym (dochody i koszty niezrealizowane).

Strukturę tak interpretowanego całkowitego dochodu przedstawiono na rys. 2.

Rys. 2. Struktura całkowitego dochodu

Źródło: (Gierusz i in., 2021, s. 139).

Podsumowując, całkowity dochód jako kategoria prawa bilansowego w ujęciu MSSF różni się od tradycyjnego wyniku finansowego netto tym, że dodatkowo obejmuje dochody i koszty rozliczane z kapitałem własnym. Mają one – podobnie jak skutki wyceny rozliczane poprzez wynik finansowy – charakter hipotetyczny, często szacunkowy. Stanowią zatem typowy element polityki rachunkowości jednostki gospodarczej, w tym polityki zarządzania wynikiem.

4. Prezentacja informacji o całkowitym dochodzie w sprawozdaniu finansowym

Dochód całkowity jest kategorią raportowaną w kilku elementach sprawozdania finansowego, tj.:

- sprawozdaniu z wyniku i innych całkowitych dochodów,
- sprawozdaniu ze zmian w kapitale własnym,
- sprawozdaniu z sytuacji finansowej.

Elementem sprawozdania finansowego, który w całości dotyczy kategorii całkowitego dochodu, jest sprawozdanie z wyniku i innych całkowitych dochodów, nazywane również sprawozdaniem z zysków lub strat i innych całkowitych dochodów czy sprawozdaniem z całkowitych dochodów. Zgodnie z MSSF celem sporządzania tego sprawozdania jest dostarczenie informacji o wyniku finansowym, dochodach i kosztach, w tym zyskach i stratach (MSR 1, par. 9).

W regulacjach MSSF nie określono wzoru sprawozdania z całkowitych dochodów, podano jedynie minimalny zakres informacji, które należy w nim przedstawiać, oraz ogólną strukturę obejmującą:

- tradycyjny rachunek zysków i strat,
- sprawozdanie z innych całkowitych dochodów, prezentujące zmiany w kapitale własnym niezwiązane z właścicielami oraz ich skutki podatkowe.

Zaletą takiego sposobu prezentacji informacji o całkowitym dochodzie jest niewątpliwie podział sprawozdania na dwie sekcje i wyodrębnienie części innych całkowitych dochodów, w której przedstawia się dochody i koszty rozliczane kapitałowo. Natomiast w samej formule sprawozdania z wyniku i innych całkowitych dochodów (według MSR 1), pozostawiającej dużą swobodę w sposobie prezentacji dochodów, można wskazać wiele braków i mankamentów⁴. Brak wzoru tego sprawozdania i ujmowanie w nim minimalnego zakresu informacji powoduje, że w praktyce w sporządzanych sprawozdaniach mogą wystąpić istotne różnice dotyczące zakresu i szczegółowości prezentowanych informacji, w efekcie czego sprawozdania te są mało porównywalne. Ogranicza to możliwości analizy i interpretacji.

Oprócz sprawozdania z wyniku i innych całkowitych dochodów informacja o całkowitym dochodzie prezentowana jest także w sprawozdaniu ze zmian w kapitale własnym oraz sprawozdaniu z sytuacji finansowej, co wynika z definicji całkowitego dochodu i interpretowania go jako elementu kapitału własnego. Sprawozdanie ze zmian w kapitale własnym jest sprawozdawcą informacją o wszystkich zmianach w kapitale własnym, zarówno tych, które są efektem transakcji z właścicielami, jak i tych, które nie są skutkiem tych transakcji, a więc jest informacją o całkowitych dochodach. Podobnie jak w przypadku sprawozdania z wyniku i innych całkowitych dochodów w MSR 1 nie określono wzoru tego sprawozdania – podano tylko minimalny zakres prezentowanych w nim informacji i jego strukturę. Zgodnie z MSR 1 w odniesieniu do każdego składnika kapitału własnego wymaga się uzgodnienia wartości bilansowej na początek i na koniec okresu z wydzieleniem:

- zysku lub straty za okres,
- innych całkowitych dochodów,
- transakcji z właścicielami (MSR 1, par. 106, lit. D).

⁴ Szerzej na ten temat zob. (Gierusz, 2013).

Przykładem „każdego składnika kapitału własnego” są np. kapitały wniesione, inne całkowite dochody oraz zyski zatrzymane (MSR 1, par. 108).

Kolejnym elementem sprawozdania finansowego, który informuje o całkowitym dochodzie, jest sprawozdanie z sytuacji finansowej. Ze względu na nieprecyzyjne, niejasne i istotnie ograniczone regulacje MSSF dotyczące sposobu raportowania informacji o całkowitym dochodzie w tym sprawozdaniu budzi ono najwięcej kontrowersji. Jak wynika z MSR 1, celem sporządzenia sprawozdania z sytuacji finansowej jest m.in. dostarczenie informacji o kapitale własnym (MSR 1, par. 9), kategorii, która ma kluczowe znaczenie w ocenie sytuacji majątkowej i finansowej jednostki. Zgodnie z obecnie obowiązującym w rachunkowości podejściem bilansowym elementem kapitału własnego jest całkowity dochód, na który składają się poza tradycyjnym wynikiem finansowym netto także inne całkowite dochody. Taka struktura całkowitego dochodu nie znajduje jednak odzwierciedlenia w sprawozdaniu z sytuacji finansowej. MSR 1, określając minimalny zakres informacji prezentowanych w sprawozdaniu z sytuacji finansowej, wskazuje, że w ramach kapitału własnego należy wykazać udziały niedające kontroli ujęte w kapitale własnym, wyemitowany kapitał podstawowy oraz pozostałe kapitały przypisane udziałowcom jednostki dominującej. Z zapisów MSSF wynika, że kapitał własny obejmuje trzy różne pozycje (Gos, Hendryk i Hońko, 2017):

- kapitał podstawowy,
- zyski zatrzymane,
- inne składniki kapitału własnego.

Zatem całkowity dochód jako element kapitału własnego powinien być ujęty w ramach zysków zatrzymanych bądź innych składników kapitału własnego. MSR 1 nie rozwiązuje tej kwestii, dając jednostkom dużą dowolność i swobodę w tym zakresie. W praktyce rodzi to liczne problemy i kontrowersje, szczególnie jeśli chodzi o rozumienie i interpretację zarówno kategorii zysków zatrzymanych, jak i innych składników kapitału własnego. W regulacjach zawartych w MSR 1 posłużono się np. pojęciem zysków zatrzymanych, jednak nie zdefiniowano tej kategorii⁵. Stąd też pojawia się pytanie: jaka jest relacja zysków zatrzymanych do całkowitego dochodu i jego składowych? Z zapisu określającego przykłady składników kapitału własnego wynika, że obejmują one kapitały wniesione, inne dochody całkowite oraz zyski zatrzymane – można interpretować, że w skład zysków zatrzymanych wchodzi wynik okresu, nie obejmują one natomiast innych całkowitych dochodów. Pozycja innych całkowitych dochodów powinna być w związku z tym klasyfikowana jako inne składniki kapitału własnego. Przedstawiona interpretacja nie wynika jednak wprost z wytycznych dotyczących raportowania całkowitych dochodów w sprawozdaniu z sytuacji finansowej. Problematiczny jest także

⁵ Szerzej na temat zysków zatrzymanych zob. (Gos, Hendryk i Hońko, 2017).

sposób ujęcia innych całkowitych dochodów w grupie innych składników kapitału własnego. Na inne składniki kapitału własnego składają się bowiem różne pozycje kapitału będące z istoty rodzajem kapitału, jak np. kapitał zapasowy czy kapitał rezerwowy oraz pozycje wynikające z wyceny bilansowej aktywów i pasywów, które z natury nie odpowiadają wprost istocie innych kapitałów prezentowanych w bilansie (Poniatowska i Rówińska, 2019). W związku z tym powstają kolejne pytania dotyczące poprawności merytorycznej prezentowania informacji o innych całkowitych dochodach jako pozostałych składnikach kapitału własnego. Czy potencjalne zyski/straty, które zostały ujęte w związku z wyceną bilansową, mogą być określane mianem kapitału, np. z aktualizacji wyceny?⁶ Jak pisze Smejda, „w koncepcji całkowitego dochodu nie występuje samodzielne zdefiniowanie kapitału, lecz opiera się na definicji aktywów i zobowiązań, i ma charakter rezydualny. W nowym bilansowym podejściu do kapitału natura kapitału jako kategorii ekonomicznej została zakwestionowana, gdyż kapitał może tu wzrastać drogą wycen” (Smejda, 2011, s. 510).

Podsumowując problematykę raportowania informacji o całkowitym dochodzie w sprawozdaniu finansowym, należy stwierdzić, że brak wzorów poszczególnych elementów sprawozdań finansowych oraz dopuszczona przez MSSF duża swoboda prezentacji całkowitych dochodów powodują, że jednostki mogą wykazywać istotne różnice dotyczące zarówno stosowanego nazewnictwa, jak i zakresu oraz szczegółowości prezentowanych informacji.

5. Analiza informacji ujawnianych przez spółki

Na potrzeby badań losowo wybrano 106 spółek notowanych na GPW w Warszawie, sporządzających sprawozdania finansowe według MSSF. Analizie poddano sprawozdania finansowe spółek za 2022 r. Dokonano takiego doboru spółek, by reprezentowany był każdy z głównych sektorów rynku GPW w Warszawie. Przed przystąpieniem do badania przyjęto bowiem, że sposób prezentacji całkowitego dochodu może być podobny w ramach sektora. I tak, przeanalizowano sprawozdania finansowe: 23 spółek należących do sektora Chemia i surowce, 25 spółek z sektora Dobra konsumpcyjne, 17 spółek z sektora Finanse, 13 spółek z sektora Handel i usługi, 3 spółki z sektora Ochrona zdrowia, 8 spółek z sektora Paliwa i energia, 9 spółek z sektora Produkcja przemysłowa i budowlano-montażowa oraz 8 spółek z sektora Technologie.

Przeanalizowano treść trzech elementów sprawozdania finansowego każdej spółki, a mianowicie: sprawozdanie z sytuacji finansowej, sprawozdanie z wyniku i innych całkowitych dochodów, zestawienie zmian w kapitale własnym.

⁶ Szerzej na ten temat zob. (Poniatowska i Rówińska, 2019).

Analiza treści sprawozdań nie potwierdziła założeń autorek o sektorowym podobieństwie sposobu prezentacji informacji o dochodzie całkowitym. W związku z tym podjęto próbę podziału spółek na dwie grupy:

- spółki objęte giełdowymi indeksami cenowymi: WIG20, mWIG40 i sWIG80 (71 spółek w próbie badawczej),
- pozostałe spółki (35 spółek w próbie badawczej).

Jednak ten podział spółek również nie pozwolił na wskazanie wspólnych cech odnoszących się do raportowania całkowitego dochodu. Dlatego też wnioski z badań nie odwołują się do żadnego z przyjętych wstępnie kryteriów klasyfikacji spółek.

W pierwszej kolejności analizie poddano sprawozdanie z wyniku i innych całkowitych dochodów oraz zestawienie zmian w kapitale własnym. Są to sprawozdania najmniej kontrowersyjne z punktu widzenia prezentacji dochodu całkowitego. Generalnie zaobserwowano pełne powiązanie tych dwóch elementów sprawozdania w zakresie prezentowania informacji o dochodzie całkowitym. W zestawieniu zmian w kapitale własnym spółki jednoznacznie wskazują wartość wyniku finansowego netto oraz innych całkowitych dochodów roku bieżącego, które są szczegółowo opisane w sprawozdaniu z wyniku i innych całkowitych dochodów. Zestawienie zmian w kapitale własnym informuje także o składowych skumulowanego całkowitego dochodu (wynik finansowy netto, niepodzielony wynik z lat ubiegłych, skumulowane inne całkowite dochody). Wyjątek stanowią trzy spółki, które w zestawieniu zmian w kapitale własnym zaprezentowały wyłącznie „skumulowany wynik” (bez wskazania wartości wyniku finansowego, którą określić można wyłącznie na podstawie sprawozdania z wyniku i innych całkowitych dochodów).

W dalszej kolejności przeanalizowano treść sprawozdania z sytuacji finansowej, w części prezentującej kapitały własne spółek. Pozycje, w jakich spółki prezentują elementy kapitału własnego, są zbieżne z tymi prezentowanymi w ramach zestawienia zmian w kapitale własnym. Struktura kapitału własnego, przyjęta przez spółki do prezentacji tych elementów w pasywach sprawozdania z sytuacji finansowej, rzadko zapewnia czytelne informacje o wyniku finansowym czy innych całkowitych dochodach. W tabeli 1 przedstawiono pozycje kapitału własnego, które stosują spółki. Szarym kolorem zaznaczono pozycje kapitału własnego, które zawierają (lub mogą zawierać) informacje na temat wyniku finansowego oraz innych całkowitych dochodów.

Analizując sposób prezentacji informacji o wyniku finansowym zauważamy, że tylko 22 spółki bezpośrednio prezentują w pasywach wartość wyniku finansowego, przy czym 19 z nich prezentuje oddzielnie zarówno wynik finansowy netto, jak i wynik finansowych z lat ubiegłych, z kolei pozostałe spółki prezentują te dwie kategorie łącznie (pozycja 3 w tabeli 1). W zdecydowanej większości przypadków (101 spółek) wynik finansowy ujmowany jest w ramach pozycji „zyski zatrzymane” (pozycja 8 w tabeli 1). Trzy spółki zdecydowały się na prezentację skumulowanego

wyniku, będącego sumą: wyniku finansowego roku bieżącego, niepodzielonego wyniku finansowego z lat ubiegłych oraz skumulowanych innych całkowitych dochodów. Brak spójności rozwiązań w zakresie prezentowania wyniku finansowego i całkowitego dochodu nie sprzyja porównywalności informacji między spółkami oraz ich jednoznacznemu zrozumieniu, a także utrudnia przeprowadzanie analiz.

Ponad 79% analizowanych spółek nie wskazuje w pasywach bezpośrednio wartości wyniku finansowego. By wyczytać tę wartość, należy sięgnąć do sprawozdania z całkowitych dochodów albo zestawienia zmian w kapitale własnym. Jak już wspomniano wcześniej, taki sposób prezentacji wyniku finansowego „zaciemnia” informacje na temat jednostki i jej bieżących dokonań, a także może sprawiać, że ten element sprawozdania jest niejasny dla niektórych odbiorców. Warto podkreślić, że wynik finansowy jest jedną z podstawowych kategorii, którą zainteresowani są zwłaszcza zewnątrzni interesariusze informacji finansowych. Pomimo obowiązku raportowania całkowitego dochodu wynik finansowy nadal jest dla nich podstawą podejmowania wielu decyzji.

Tabela 1. Struktura kapitału własnego prezentowana w pasywach sprawozdania z sytuacji finansowej

Pozycja kapitału własnego	Liczba spółek prezentujących daną kategorię
1. Kapitał zakładowy / podstawowy	106
2. Kapitał z emisji akcji powyżej ich wartości nominalnej	64
3. Wynik finansowy łącznie z wynikiem z lat ubiegłych	22
4. Skumulowany wynik	3
5. Akcje własne	27
6. Kapitał z aktualizacji wyceny / inne całkowite dochody	26
7. Szczegółowe tytuły innych całkowitych dochodów ^a	39
8. Zyski zatrzymane	101
9. Kapitał zapasowy	21
10. Kapitały rezerwowe	57

^a W ramach kapitału własnego niektóre jednostki prezentowały konkretne tytuły innych całkowitych dochodów, np. kapitał z wyceny instrumentów finansowych, kapitał z rachunkowości zabezpieczeń czy różnice kursowe z przeliczenia jednostek zagranicznych.

Źródło: opracowanie własne.

Obok wyniku finansowego dokonania jednostki obejmują również inne całkowite dochody. Ich prezentacja w pasywach sprawozdania z sytuacji finansowej spółek jest jeszcze bardziej niejednoznaczna i zróżnicowana. Inne całkowite dochody są prezentowane w pozycjach 6, 7, 8 i 10 wymienionych w tabeli 1. 65 spółek prezen-

tuje inne całkowite dochody w oddzielnej pozycji kapitału własnego (pozycje 6 i 7 w tabeli 1), z czego 39 wskazuje konkretne ich tytuły (w dużej mierze są to spółki należące do sektora Finansse). Wynikałoby z tego, że pozostałe spółki prezentują inne całkowite dochody w ramach zysków zatrzymanych albo kapitału rezerwowego. Nie jest to jednak tak jednoznaczne, ponieważ są spółki, które prezentują inne całkowite dochody w dwóch, a nawet trzech pozycjach, np. jako kapitał z wyceny instrumentów finansowych, jako element zysków zatrzymanych i jako element kapitału rezerwowego. W zależności od tytułu innych całkowitych dochodów spółki prezentują je w różnych pozycjach kapitału własnego. Taki sposób przedstawiania innych całkowitych dochodów zdecydowanie utrudnia ich identyfikację w kapitale własnym, a tym samym możliwość wykorzystania ich przez interesariuszy do analiz. Na podstawie zestawień zmian w kapitale własnym analizowanych spółek zweryfikowano umiejscowienie innych całkowitych dochodów w pozycjach kapitału własnego. Wyniki przedstawiono w tabeli 2.

Tabela 2. Prezentacja innych całkowitych dochodów w kapitale własnym

Pozycja kapitału własnego, w ramach której spółki prezentowały inne całkowite dochody	Liczba spółek
1. Wyłącznie bezpośrednio jako kapitał z aktualizacji wyceny (inne całkowite dochody) lub szczegółowe tytuły innych całkowitych dochodów ^a	34
2. Wyłącznie jako element zysków zatrzymanych	21
3. Wyłącznie jako element kapitału rezerwowego	16
4. W dwóch pozycjach: jako szczegółowy kapitał z aktualizacji oraz w zyskach zatrzymanych	25
5. W trzech pozycjach: jako szczegółowy kapitał z aktualizacji, w zyskach zatrzymanych oraz w kapitale rezerwowym	1
6. Nie wykazują innych całkowitych dochodów	9
Razem	106

^a Zgodnie z wyjaśnieniami do tabeli 1.

Źródło: opracowanie własne.

Spółki w zróżnicowany sposób prezentują inne całkowite dochody w pasywach sprawozdania z sytuacji finansowej. 67% analizowanych spółek (71 spółek) przypisało inne całkowite dochody do jednej pozycji kapitału własnego (pozycje 1–3 w tabeli 2). Są to różne pozycje, więc wyraźnie zaobserwować można odmienne podejścia jednostek w tym zakresie. Zdaniem autorek niniejszego artykułu przeważa najbardziej czytelne rozwiązanie, a mianowicie prezentacja innych całkowitych dochodów w oddzielnej pozycji (oddzielnych pozycjach) kapitału własnego (34 spółki).

Na uwagę zasługuje to, że 26 spółek prezentuje inne całkowite dochody w ramach więcej niż jednej pozycji kapitału własnego (pozycje 4–5 w tabeli 2). Takie zróżnicowanie sposobu prezentacji innych całkowitych dochodów z pewnością nie sprzyja ich zrozumieniu oraz właściwej ich interpretacji przez odbiorców (zewnętrznych i wewnętrznych).

Analizując sposób prezentacji zarówno wyniku finansowego, jak i innych całkowitych dochodów, należy zwrócić uwagę na kategorię „zyski zatrzymane”. Jak już wspomniano, nie jest to kategoria jednoznacznie rozumiana. Analiza sprawozdań spółek pozwoliła na wyciągnięcie wniosków w tym zakresie (tabela 3).

Tabela 3. Struktura zysków zatrzymanych analizowanych spółek

Składowa zysków zatrzymanych	Liczba spółek
Wynik finansowy	99
Inne całkowite dochody	52
Dywidendy	47
Emisja akcji	4
Nie wykazują zysków zatrzymanych ^a	15

^a Są to spółki, które prezentują wynik finansowy w samodzielnej pozycji kapitału własnego.

Źródło: opracowanie własne.

Tak jak wynik finansowy – według polityki rachunkowości spółek – generalnie stanowi element zysków zatrzymanych, tak inne całkowite dochody zostały do nich zakwalifikowane tylko przez 52 spółki. Co ciekawe, żadna z analizowanych spółek nie zalicza do tej grupy kapitału zapasowego tworzonego z zysku. Z dokonanej analizy sprawozdań finansowych spółek wynika, że pod nazwą „zyski zatrzymane” prezentowany jest wynik finansowy (roku bieżącego i niepodzielony z lat ubiegłych). Zdaniem autorek nie jest to rozwiązanie poprawne merytorycznie, choć – jak wspomniano wcześniej – żadne regulacje prawne nie definiują kategorii zysków zatrzymanych. Biorąc pod uwagę rozpatrywaną tutaj kategorię dochodu całkowitego, jeżeli jednostki prezentują w kapitale własnym zyski zatrzymane, to tą kategorią powinny zostać objęte: wynik finansowy netto, niepodzielony wynik finansowy z lat ubiegłych, inne całkowite dochody. Jak pokazuje przeprowadzona analiza, nie jest to powszechna praktyka.

Dokonana analiza, w której zbadano wybrane spółki, nie wyczerpuje możliwości analizy sposobu prezentacji dochodu całkowitego w sprawozdaniu finansowym. Ma ona charakter pilotażowy, a wynikające z niej wnioski wskazują na możliwość podjęcia dalszych badań, zwłaszcza w kontekście prezentacji wyniku finansowego oraz innych całkowitych dochodów w sprawozdaniu z sytuacji finansowej przez spółki innych branż giełdowych czy z wyodrębnieniem spółek objętych indeksem WIG ESG.

6. Autorska propozycja prezentacji dochodu całkowitego w sprawozdaniu z sytuacji finansowej

Dokonana analiza treści sprawozdań finansowych 106 spółek i stwierdzenie braku spójności, jeśli chodzi o sposób prezentacji informacji o wyniku finansowym, innych całkowitych dochodach i dochodzie całkowitym, zainspirowały autorki do opracowania propozycji rozwiązania w tym zakresie. Biorąc pod uwagę, że odbiorcami informacji sprawozdawczych są nie tylko fachowcy od rachunkowości, ale także osoby zainteresowane ich wykorzystaniem w procesie podejmowania decyzji, różne – jak zaprezentowano w artykule – podejścia do sposobu prezentacji całkowitego dochodu jako podstawowego miernika dokonań jednostki (w myśl koncepcji całkowitego dochodu wprowadzonej w MSSF) stwarzają problemy interpretacyjne i „zaciemniają” obraz jednostki (np. w kontekście analizy wskaźnikowej). Dlatego zdaniem autorek warto rozważyć możliwość wprowadzenia wymogu prezentacji dokonań jednostki w sprawozdaniu z sytuacji finansowej w oddzielnej pozycji kapitału własnego, co znacznie poprawi właściwą interpretację informacji ujętych w grupie kapitałów własnych. Dzięki temu zachowana zostanie także informacyjna zgodność trzech elementów sprawozdania finansowego: sprawozdania z sytuacji finansowej, sprawozdania z wyniku i innych całkowitych dochodów oraz zestawienia zmian w kapitale własnym. W tabeli 4 przedstawiono proponowaną strukturę kapitału własnego.

Tabela 4. Autorska propozycja sposobu prezentacji dokonań jednostki w sprawozdaniu z sytuacji finansowej

Aktywa	Pasywa
(...)	A. Kapitał własny (...) Całkowity dochód roku bieżącego, w tym: Wynik finansowy Inne całkowite dochody Całkowity dochód z lat ubiegłych, w tym: Niepodzielony wynik finansowy Inne całkowite dochody (...)

Źródło: opracowanie własne.

Wartość dokonań jednostki jest jedną z ważniejszych informacji, jakiej oczekują odbiorcy sprawozdań finansowych, zarówno ci zewnętrzni, jak i wewnętrzni. Skoro w myśl regulacji MSSF dokonania jednostki mierzone są kategorią całkowitego dochodu, to – zdaniem autorek – powinny one być jednoznacznie i czytelnie prezentowane w sprawozdaniu finansowym, we wszystkich jego elementach. Obecnie

zaobserwować można jednak tendencję, by w sprawozdaniu z sytuacji finansowej nie prezentować wprost (w oddzielnej pozycji) dokonań jednostki. Są one wskazane w sprawozdaniu z wyniku i innych całkowitych dochodów, jak również w zestawieniu zmian w kapitale własnym. Zdaniem autorek kategoria dochodu całkowitego (czy wyniku finansowego i innych całkowitych dochodów) jest na tyle istotna, że powinna znaleźć bezpośrednie odzwierciedlenie w pasywach jako samodzielna pozycja kapitału własnego.

7. Wnioski

Przeprowadzona analiza sposobu prezentowania informacji o wyniku finansowym i innych całkowitych dochodach pozwoliła na wskazanie wniosków stanowiących odpowiedź na postawione pytania badawcze.

Wynikający z obowiązujących regulacji MSSF brak wymogu bezpośredniego prezentowania wartości wyniku finansowego oraz innych całkowitych dochodów w sprawozdaniu z sytuacji finansowej (w samodzielnych pozycjach kapitału własnego) nie sprzyja realizacji cechy porównywalności i zrozumiałości informacji, może prowadzić do zniekształcenia informacji wykorzystywanych do oceny sytuacji spółki przez różne grupy interesariuszy tych informacji, a także rodzi problemy z jednoznaczną interpretacją kategorii sprawozdawczych.

Dla zachowania pełnych powiązań między poszczególnymi elementami sprawozdania finansowego, jak również dla wyraźnego odzwierciedlenia koncepcji całkowitego dochodu zasadne wydaje się wprowadzenie kategorii dochodu całkowitego do struktury kapitału własnego, co przyczyni się do poprawy jakości informacji ujmowanych w sprawozdaniu z sytuacji finansowej. Rozwiązanie to podkreśli także związek z koncepcją całkowitego dochodu, wskazującą dochód całkowity jako miarę dokonań sprawozdawczą przez jednostki stosujące regulacje MSSF. Dokonania jednostki są na tyle istotną kategorią, że powinny być prezentowane w sposób jednoznaczny, niebudzący żadnych merytorycznych wątpliwości.

Wkład autorów

Wkład autorek w powstanie artykułu jest następujący: Lucyna Poniatowska 50%, Małgorzata Rówińska-Kral' 50%.

Konflikt interesów

Autorki deklarują brak konfliktu interesów.

Literatura

Acar, M. i Karacer, S. (2017). Comparing the Usefulness of Net Income versus Comprehensive Income in Terms of Firm Performance: Borsa Istanbul Case. *International Review of Economics and Management*, 5(4), 97–118. <https://doi.org/10.18825/iremjournal.328968>

- Anderson, J., Cao, Y., Riedl, E. J. i Song, S. X. (2023). Other Comprehensive Income, Its Components, and Analysts' Forecasts. *Review of Accounting Studies*, 28(2), 792–826. <https://doi.org/10.1007/s11142-021-09656-y>
- Ball, R. i Brown, P. (1968). An Empirical Evaluation of Accounting Income Numbers. *Journal of Accounting Research*, 6(2), 159–178. <https://doi.org/10.2307/2490232>
- Bareja, K. (2011). Wpływ zasad wyceny aktywów na wynik finansowy. W: Pracownicy Katedry Rachunkowości (red.), *Rachunkowość. Sztuka pomiaru i komunikowania* (s. 37–54). Szkoła Główna Handlowa w Warszawie – Oficyna Wydawnicza.
- Bataineh, A. i Rababah, A. (2016). Comprehensive Income and Net Income, Which Is More Powerful in Predicting Future Performance. *International Journal of Academic Research in Accounting, Finance and Management Sciences*, 6(2), 114–120. <https://doi.org/10.6007/ijarafms/v6-i2/2077>
- Bek-Gaik, B. (2013). *Sprawozdawczy wymiar rachunku wyników w warunkach globalnego rynku*. Wydawnictwo Uniwersytetu Łódzkiego.
- Biddle, G. C. i Choi, J. (2006). Is Comprehensive Income Useful? *Journal of Contemporary Accounting & Economics*, 2(1), 1–32. [https://doi.org/10.1016/S1815-5669\(10\)70015-1](https://doi.org/10.1016/S1815-5669(10)70015-1)
- Bratten, B., Causholli, M. i Khan, U. (2016). Usefulness of Fair Values for Predicting Banks' Future Earnings: Evidence from Other Comprehensive Income and Its Components. *Review of Accounting Studies*, 21(1), 280–315. <https://doi.org/10.1007/s11142-015-9346-7>
- Chambers, D., Linsmeier, T. J., Shakespeare, C. i Sougiannis, T. (2007). An Evaluation of SFAS No. 130 Comprehensive Income Disclosures. *Review of Accounting Studies*, 12(4), 557–593. <https://doi.org/10.1007/s11142-007-9043-2>
- Dastgir, M. i Velashani, A. S. (2008). Comprehensive Income and Net Income as Measures of Firm Performance: Some Evidence for Scale Effect. *European Journal of Economics, Finance and Administrative Sciences*, 12, 123–133.
- Dhaliwal, D., Subramanyam, K. R. i Trezevant R. (1999). Is Comprehensive Income Superior to Net Income as a Measure of Firm Performance? *Journal of Accounting and Economics*, 26(1–3), 43–67. [https://doi.org/10.1016/S0165-4101\(98\)00033-0](https://doi.org/10.1016/S0165-4101(98)00033-0)
- Frendzel, M. i Szychta, A. (2013). Comprehensive Income Reporting: Empirical Evidence from the Warsaw Stock Exchange. *Social Sciences*, 82(4), 7–16. <https://doi.org/10.5755/j01.ss.82.4.6603>
- Gad, J. (2014). Prezentacja składników wyniku całościowego w kapitale własnym – praktyka sprawozdawcza spółek giełdowych w Polsce i w Niemczech. *Zeszyty Naukowe Uniwersytetu Szczecińskiego nr 803. Finanse, Rynki Finansowe, Ubezpieczenia*, 66, 319–329.
- Gazzola, P. i Amelio, S. (2014a). The Impact of Comprehensive Income on the Financial Ratios in a Period of Crises. *Procedia Economics and Finance*, 12, 174–183. [https://doi.org/10.1016/S2212-5671\(14\)00333-5](https://doi.org/10.1016/S2212-5671(14)00333-5)
- Gazzola, P. i Amelio, S. (2014b). Is Total Comprehensive Income or Net Income Better for the Evaluation of Companies' Financial Performance? *Ekonomická Revue – Central European Review of Economic Issues*, 17, 39–51.

- Gierusz, J. (2005). *Koszty i przychody w świetle nadrzędnych zasad rachunkowości. Pojęcia, klasyfikacja, zakres ujawnień*. ODDK.
- Gierusz, J. (2013). Postulowana forma ujawnień w sprawozdaniu z całkowitych dochodów. *Prace Naukowe Uniwersytetu Ekonomicznego we Wrocławiu*, 314, 31–44.
- Gierusz, J. i Gawrońska, J. (2012). Ewolucja pojęcia wyniku finansowego a pomiar jego jakości. *Zeszyty Teoretyczne Rachunkowości*, 66(122), 29–46.
- Gierusz, M., Błażyńska, J., Hońko, S. i Rówińska-Kral', M. (2021). *Wybrane aspekty sprawozdawczości finansowej w czasach pandemii i kryzysu gospodarczego. Jakość i użyteczność ujawnień*. Wydawnictwo Ius Publicum.
- Goncharov, I. i Hodgson, A. (2011). Measuring and Reporting Income in Europe. *Journal of International Accounting Research*, 10(1), 27–59. <https://doi.org/10.2308/jiar.2011.10.1.27>
- Gos, W., Hendryk, M. i Hońko, S. (2017). Zyski zatrzymane a wynik z lat ubiegłych – analiza ujawnień w sprawozdaniach finansowych wybranych spółek giełdowych. *Prace Naukowe Uniwersytetu Ekonomicznego we Wrocławiu*, 484, 95–106.
- Grabiński, K. (2013). Wycena księgową a wybór koncepcji wyniku finansowego. W: B. Micherda, M. Andrzejewski (red.), *Sprawozdawczość i rewizja finansowa. Problemy kwantyfikacji wartości* (s. 87–98). Wydawnictwo Uniwersytetu Ekonomicznego w Krakowie.
- Har, W. P. i Ghafar, M. A. (2015). The Impact of Accounting Earnings on Stock Returns: The Case of Malaysia's Plantation Industry. *International Journal of Business and Management*, 10(4), 155–165. <https://doi.org/10.5539/ijbm.v10n4p155>
- Hodgson, A. i Russell, M. (2014). Comprehending Comprehensive Income. *Australian Accounting Review*, 24(2), 100–110. <https://doi.org/10.1111/auar.12022>
- Isidro, H. i Dias, J. G. (2017). Earnings Quality and the Heterogeneous Relation between Earnings and Stock Returns. *Review Quantitative Finance and Accounting*, 49, 1143–1165. <https://doi.org/10.1007/s11156-017-0619-z>
- Kanagaretnam, K., Mathieu, R. i Shehata, M. (2009). Usefulness of Comprehensive Income Reporting in Canada. *Journal of Accounting and Public Policy*, 28(4), 349–365. <https://doi.org/10.1016/j.jaccpubpol.2009.06.004>
- Kuzior, A. i Rówińska, M. (2017). Performance Management of Business Entities in Light of Comprehensive Income Concept. W: *Proceedings of the 11th International Scientific Conference: Financial Management of Firms and Financial Institutions. 6th–7th September 2017*. VŠB – Technical University of Ostrava.
- Lev, B. (1989). On the Usefulness of Earnings and Earnings Research – Lessons and Directions from Two Decades of Empirical Research. *Journal of Accounting Research*, 27, 153–192. <https://doi.org/10.2307/2491070>
- Lipe, R. (1990). The Relation between Stock Returns and Accounting Earnings Given Alternative Information. *The Accounting Review*, 65(1), 49–71.
- Luty, Z. (2010). Wirtualny wymiar informacji finansowych. W: E. Mączyńska, Z. Messner (red.), *Zagrożenia w działalności gospodarczej a prawo bilansowe*. Stowarzyszenie Księgowych w Polsce.

Mahmood, J. i Mahmood, I. (2019). Comprehensive Income Disclosure (the Case of US Companies). *Cogent Economics & Finance*, 7(1), 1674587. <https://doi.org/10.1080/23322039.2019.1674587>

Mechelli, A. i Cimini, R. (2014). Is Comprehensive Income Value Relevant and Does Location Matter? *A European Study. Accounting in Europe*, 11(1), 59–87. <https://doi.org/10.1080/17449480.2014.890777>

Mironiuc, M. i Huian, M. C. (2016). Study of the Congruence between Accounting Numbers and Stock Market Variables through Comprehensive Income: Empirical Evidence for Romanian Companies Quoted on the Regulated Market. *Journal of Accounting and Management Information Systems*, 15(3), 498–521.

Poniatowska, L. (2013). Pomiar i prezentacja wyniku finansowego w sprawozdaniu finansowym. W: B. Micherda, M. Andrzejewski (red.), *Sprawozdawczość i rewizja finansowa. Problemy kwantyfikacji wartości* (s. 182–192). Wydawnictwo Uniwersytetu Ekonomicznego w Krakowie.

Poniatowska, L. i Rówińska, M. (2018). Dochód całkowity jako kategoria rachunkowości – artykuł dyskusyjny. *Zeszyty Naukowe Uniwersytetu Szczecińskiego, Finanse, Rynki Finansowe, Ubezpieczenia*, 4(94), cz. 1, 61–70. <https://doi.org/10.18276/frfu.2018.94/1-05>

Poniatowska, L. i Rówińska, M. (2019). Ekonomiczna treść kapitału z aktualizacji wyceny. W: S. Hońko, A. Lulek (red.), *Rachunkowość finansowa w zarządzaniu jednostkami gospodarczymi*. Wydawnictwo Naukowe Uniwersytetu Szczecińskiego.

Poniatowski, P. (2021). Comprehensive Income and Stock Price: The Case of the Energy Industry. *Financial Sciences. Nauki o Finansach*, 26(1), 73–85. <https://doi.org/10.15611/fins.2021.1.05>

Rówińska, M. (2013). Raportowanie całkowitego dochodu – zmiany w regulacjach MSR 1. *Prace Naukowe Uniwersytetu Ekonomicznego we Wrocławiu*, 314, 143–148.

Rusdiyanto, R. i Narsa, I. M. (2019). The Effects of Earnings Volatility, Net Income and Comprehensive Income on Stock Prices on Banking Companies on the Indonesia Stock Exchange. *International Review of Management and Marketing*, 9(6), 18–24. <https://doi.org/10.32479/irmm.8640>

Sajnog, A. (2018). Wynik całkowity i wynik finansowy netto w perspektywie wartości rynkowej spółek z indeksu WIG30. *Zeszyty Teoretyczne Rachunkowości*, 100(156), 97–116.

Sajnog, A. (2020). *Wynik całkowity – jakość i użyteczność w procesie podejmowania decyzji inwestycyjnych*. Wydawnictwo Uniwersytetu Łódzkiego.

SKwP. (2016). *Międzynarodowe Standardy Sprawozdawczości Finansowej*. Stowarzyszenie Księgowych w Polsce.

Smejda, M. (2011). Koncepcje kapitału – ich wpływ na proponowane rozwiązania w rachunkowości. W: Pracownicy Katedry Rachunkowości SGH (red.), *Rachunkowość. Sztuka pomiaru i komunikowania*. Szkoła Główna Handlowa – Oficyna Wydawnicza.

Szychta, A. (2010). Pomiar i prezentowanie wyniku całościowego spółki kapitałowej w sprawozdaniu finansowym. *Zeszyty Teoretyczne Rachunkowości*, 59(115), 117–141.

- Szychta, A. (2011). Wynik całościowy w sprawozdaniach finansowych spółek publicznych. W: I. Sobańska, M. Turzyński (red.), *Rachunkowość, audyt i kontrola w zarządzaniu* (s. 81–90). Wydawnictwo Uniwersytetu Łódzkiego.
- Walińska, E. (2009). Koncepcja zysku całościowego a wartość bilansowa przedsiębiorstw. W: T. Kiziukiewicz (red.), *Zasoby i procesy w rachunkowości jednostek gospodarczych* (s. 335–348). Difin.
- Wang, Y., He, Z., Shan, Y. G. i Liu, X. (2021). Other Comprehensive Income Reporting and Earnings Management: Evidence from China. *Accounting Forum*, 45(4), 389–410. <https://doi.org/10.1080/01559982.2021.1966711>
- Wei, Z. (2023). Reporting Comprehensive Income and Firms' Earnings Management. *Journal of Accounting Business and Finance Research*, 17(1), 10–21. <https://doi.org/10.55217/102.v17i1.681>
- Yousefi, N. M., Ahmad, A. i Embong, Z. (2017). Value Relevance of Other Comprehensive Income. *Asian Journal of Accounting and Governance*, 8, 133–143. <https://doi.org/10.17576/AJAG-2017-08SI-12>